

ประโยค ๑-๒
ปัญหา บาลีไวยากรณ์
สอบครั้งที่ ๓๑ วันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๖๘

๑. กัมมธารยสมาส กับ ตัปปริสสมาส ต่างกันอย่างไร ฯ (๒๕๕๖)
๒. จงบอกชื่อสมาสในรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้
- ก. ทิพพ์ อิว จกฺขุ ทิพฺพจกฺขุ ฯ
- ข. สัมมาเร ทุกฺขํ สัมมาเรทุกฺขํ ฯ
- ค. นตฺถิ ตสฺส ปุตฺตาติ อปุตฺตโก ฯ
- ฌ. ภตฺตสฺส ปจฺฉา ปจฺฉาภตฺตํ ฯ
- ง. ฉินฺหา หตฺถา ยสฺส โส ฉินฺนหตฺถโก (ปุริโส) ฯ (๒๕๕๖/๒)
๓. จงบอกชื่อสมาสในรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้
- ก. สมณเณ จ พุราหมณา จ สมณพุราหมณา ฯ
- ข. สตุตฺโต อิติ สญฺญา สตุตฺตสญฺญา ฯ
- ค. อสิ หตฺถเ ยสฺส โส อสิหตฺถโก (โยโร) ฯ
- ฌ. นครสฺส สมีปํ อุปนครํ ฯ
- ง. สัมมาเร ทุกฺขํ สัมมาเรทุกฺขํ ฯ (๒๕๕๗)
๔. จงบอกชื่อสมาสในรูปวิเคราะห์ต่อไปนี้
- ก. ภตฺตสฺส ปจฺฉา ปจฺฉาภตฺตํ ฯ
- ข. จตฺสโล ทิสฺสา จตฺตทิสํ ฯ
- ค. พุทฺโธ เอว รตนํ พุทฺธรตนํ ฯ
- ฌ. นตฺถิ ตสฺส ปุตฺตาติ อปุตฺตโก ฯ
- ง. วิโต ราโค ยสฺมา โส วิตราคโก (ภิกฺขุ) ฯ (๒๕๕๗/๒)
๕. ในสมุหัตถิต มีปัจจัยเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ สงฺฆิกํ, สฺวคฺคํ, โกสฺสํ ลงปัจจัยอะไร ฯ ในตถิตไหน ฯ (๒๕๕๖)
๖. ในราคาตถิต มีปัจจัยเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ บุริโม, เตชสี, ติกํ ลงปัจจัยอะไร ฯ ในตถิตไหน ฯ (๒๕๕๗)
๗. สามัญญตถิต แบ่งเป็นเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ (๒๕๕๖/๒)
๘. ในพหุลตถิต มีปัจจัยเท่าไร ฯ อะไรบ้าง ฯ ปุณฺณิเย, จกฺขุมา, โกสฺสํ ลงปัจจัยอะไร ฯ ในตถิตไหน ฯ (๒๕๕๗/๒)

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง.

ประโยค ๑-๒
เฉลย บาลีไวยากรณ์
สอบครั้งที่ ๓๑ วันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๖๘

๑. **ตอบ** กัมมธารยสมาส กับ ตัปปริสสมาส ต่างกันอย่างไร คือ
กัมมธารยสมาส มีวิภัติและวจนะเสมอกัน บทหนึ่งเป็นประธาน บทหนึ่งเป็นวิเสสนะ หรือเป็นวิเส
สนะทั้ง ๒ บท,
ส่วน ตัปปริสสมาส มีวิภัติและวจนะไม่เสมอกัน ฯ
๒. **ตอบ** ได้บอกชื่อสมาสในรูปวิเคราะห์ดังต่อไปนี้
ก. **ทิพพ์ อิว จกฺขุ ทิพฺพจกฺขุ** เป็นอุปมาบุพพบท-วิเสสโนปมบท กัมมธารยสมาส ฯ
ข. **สํสาเร ทุกฺขํ สํสารทุกฺขํ** เป็นลัตตมิตัปปริสสมาส ฯ
ค. **นตฺถิ ตสฺส ปฺตฺตาติ อปฺตฺตโก** เป็น น บุพพบท พหุพพิหิสมาส ฯ
ฌ. **ภตฺตสฺส ปจฺจมา ปจฺจมาภตฺตํ** เป็นนิปาตบุพพกะ อัพยयीภาวสมาส ฯ
ง. **ฉินฺหนา หตฺถา ยสฺส โส ฉินฺนหตฺโถ (ปฺริโส)** เป็นฉัญฐีพหุพพิหิสมาส ฯ
๓. **ตอบ** ได้บอกชื่อสมาสในรูปวิเคราะห์ดังต่อไปนี้
ก. **สมฺโณ จ พุราหุณฺณา จ สมณฺณพุราหุณฺณา** เป็นอสมาหาระ ทวันทสมาส ฯ
ข. **สตุโต อิติ สณฺญา สตุตฺตสณฺญา** เป็นลัมภานบุพพบท กัมมธารยสมาส ฯ
ค. **อลิ หตฺถे ยสฺส โส อลิหตฺโถ (โยโธ)** เป็นภินนาธิกรณพหุพพิหิสมาส ฯ
ฌ. **นคฺรสฺส สมิปํ อุปนคฺรํ** เป็นอุปสัคคบุพพกะ อัพยयीภาวสมาส ฯ
ง. **สํสาเร ทุกฺขํ สํสารทุกฺขํ** เป็นลัตตมิตัปปริสสมาส ฯ
๔. **ตอบ** ได้บอกชื่อสมาสในรูปวิเคราะห์ดังต่อไปนี้
ก. **ภตฺตสฺส ปจฺจมา ปจฺจมาภตฺตํ** เป็นนิปาตบุพพกะ อัพยयीภาวสมาส ฯ
ข. **จตฺสฺโส ทิสฺา จตฺทุกฺขํ** เป็นสมาหาระ ทิคุสมาส ฯ
ค. **พฺพุโธ เอว รตนํ พุทฺธรตนํ** เป็นอวธารณบุพพบท กัมมธารยสมาส ฯ
ฌ. **นตฺถิ ตสฺส ปฺตฺตาติ อปฺตฺตโก** เป็น น บุพพบท พหุพพิหิสมาส ฯ
ง. **วีโต ราโค ยสฺมา โส วีตฺราโค (ภิกฺขุ)** เป็นปัญจมีพหุพพิหิสมาส ฯ
๕. **ตอบ** ในสมุหัตถัทธิต มีปัจจัย ๓ ตัว คือ **กณฺ ณฺ ตา** ฯ
สงฺฆิกํ ลง **ณฺิก** ปัจจัย, ในตรัตยาติตถัทธิต ฯ
สุขี ลง **อึ** ปัจจัย, ในตทสสัถติตถัทธิต ฯ
โกสลฺลํ ลง **ณฺย** ปัจจัย, ในภาวตถัทธิต ฯ
๖. **ตอบ** ในราชาติตถัทธิต มีปัจจัย ๑ ตัว คือ **ณ** ฯ
ปฺริโม ลง **อิม** ปัจจัย, ในชาตาติตถัทธิต ฯ
เตชสี ลง **สี** ปัจจัย, ในตทสสัถติตถัทธิต ฯ

ดิกิ ลง ก ปัจจัย, ในสังขยัตถิต ฯ

๗. **ตอบ** สามัญญัตถิต แบ่งเป็น ๑๓ อย่าง คือ โคตตัตถิต, ตรตยาตถิต, ราคาตถิต, ซาตาตถิต, สมุหตถิต, จานตถิต, พหุลตถิต, เสฏฐัตถิต, ตทสฺสตถิต, ปกตัตถิต, สังขยัตถิต, ปุรณตถิต, วิภาคตถิต ฯ

๘. **ตอบ** ในพหุลตถิต มีปัจจัย ๑ ตัว คือ อาลู ฯ

บุชนิโย ลง อีย ปัจจัย, ในฐานตถิต ฯ

จกขุมา ลง มนฺตุ ปัจจัย, ในตทสฺสตถิต ฯ

โกสลล ลง ญย ปัจจัย, ในภาวตถิต ฯ

ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง.

ข้อแนะนำการตอบปัญหา

ในการเฉลยปัญหาไวยากรณ์นี้ ผู้เฉลยเลือกใช้รูปแบบ “การตอบแบบทวนคำถาม” กล่าวคือ การนำข้อความในคำถามมาเรียบเรียงเป็นประโยคคำตอบที่สมบูรณ์ เพื่อให้นักเรียนคุ้นเคยกับการเขียนตอบที่ชัดเจน สุกภาพ และลดความผิดพลาดในการสื่อความหมาย ซึ่งเป็นรูปแบบที่นิยมใช้ในการสอบวัดผลธรรม-บาลี สนามหลวง โดยมีหลักการง่าย ๆ คือ “ถามอย่างไร ตอบอย่างนั้น” และเมื่อถาม “จง...” ให้ตอบ “ได้...”

ทั้งนี้ ไม่ควรใช้รูปแบบการตอบแบบเจาะจง (ตอบสั้น) เพราะจะทำให้คำตอบดูห้วน ไม่สุภาพ และสื่อความหมายไม่ชัดเจนว่ากำลังตอบในประเด็นใด ซึ่งอาจสร้างความลำบากให้แก่กรรมการในการพิจารณาคะแนนได้